

Kremácia (spaľovanie) mŕtvych bola do roku 1963 v katolíckej Cirkvi zakázaná, teraz je dovolená – ale nie chválená

(rozšírená verzia 1.1 - o Inštrukciu Kongregácie pre doktrínu viery z r. 2016)

«Ved' ste ako para, ktorá sa na chvíľu ukáže a potom zmizne»,
(Jak 4,14b)

Smrť sa týka každého (aj čitateľa tejto úvahy)

Podľa jednej celosvetovej štatistiky tesne spreď roku 2000 sa:
do 20-teho roku života sa dožíva 80 ľudí zo 100 (vysoká úmrtnosť detí do 1 roka)
do 30-teho roku života sa dožíva 75 ľudí zo 100
do 40-teho roku života sa dožíva 65 ľudí zo 100
do 50-teho roku života sa dožíva 55 ľudí zo 100
do 60-teho roku života sa dožíva 40 ľudí zo 100
do 70-teho roku života sa dožíva 15 ľudí zo 100
do 80-teho roku života sa dožívajú 3 ľudia zo 100.

V starozákonnom Žalme sa spieva:

«Bo v hneve tvojom minuli sa všetky dni naše, ukončili sme roky svoje ako vzdych. Je počet našich rokov **sedemdesiatka**, a ak silní sme, **osemdesiatka**, a poväčšine sú ony trápenie a ničota, lebo mŕňajú sa rýchlo a odletívame» (Ž 89, 9-11).

Každý človek má Bohom vopred stanovené, ako dlho bude žiť. Od človeka však záleží, ako ten svoj život bude žiť... Jeden nedbá o svoju životosprávu, a preto posledné roky svojho života prežije na lôžku na obťaž iným... Ďalší, ktorý dodržiava správnu životosprávu, má pravidelný pohyb (športuje), tak isto si nepredĺži svoj život ani o piad', ale ovplyvní, ako budú vyzerat' jeho posledné roky – že bude na nohách temer do konca, a uľahne až tesne pred smrťou, či možno ho smrť vezme na Boží súd priamo počas športovania... Teda dodržiavat' správnu životosprávu sa určite oplatí... – ale ona samotná nám život nepredĺži.

Sv. Bazil Veľký (+379) povedal: «Pamätaj, že Boh, ktorý nás stvoril a oživil, určil každej duši určitý vek života (v ľudskom tele), a určil jednému človekovi tú a druhému onú hodinu smrti. On stanovil, aby jedna (duša) dlhšie prebývala v tele, a druhá aby bola skôr oslobodená z tých okov tela...», (Na česť mučeníčky Julitty, 5).

Smrť a následné pochovanie sa týka teda skôr, či neskôr každého človeka. Otázka znie – či klasicky uložením tela zosnulého do zeme, alebo spálením v ohni – v krematóriu... A práve najmä o tom je tento článok.

Zosnulí alebo zomrelí? Viera vo vzkriesenie z mŕtvych na konci sveta

Sv. Ján Zlatoústý-Chryzostom (+407) sa pýta: «Čo je smrť?» a hned' si aj odpovedá: «Je to to isté, ako zoblečenie si šiat. Telo sa podobá odevu, oblieka dušu, a my ho v momente smrti skladáme zo seba na krátky čas, aby sme ho opäť dostali, ale krajšie (oslávené telo po vzkriesení z mŕtvych na konci sveta)», (Besedy o sochách, V, 3;73).

Výraz na označenie toho, ktorý už spomedzi nás odišiel, je lepší «zosnulý» ako «zomrelý». Ten prvý výraz totiž v sebe skrýva vieru vo vzkriesenie z mŕtvych:

«V skutočnosti už teraz smrť nie je smrťou, ale iba nosí nazvanie smrti. A lepšie povedané i jej samotné nazvanie je zničené: my už ju nenazývame smrťou, ale upokojením sa a snom. Tak isto i sám Christos povedal: 'Náš priateľ Lazár spí' (Lk 11,11). I Pavol

vo svojom liste k Solúnčanom (1Sol 4,13) napísal: 'Nechceme, bratia, aby ste nevedeli, ako je to so zosnulými, aby ste sa nezarmucovali ako ostatní, čo nemajú nádej', (sv. Ján Zlatoústý, *Besedy na knihu Genézy*, XXIX, na Gn 9,20-21; 7;270).

Vo veľkých mestách na Slovensku (najmä v Bratislave či Košiciach) sa v posledných desaťročiach začína čoraz viac ľudí pochovávať nie tradične – teda bez porušenia tela priamo do zeme – ale spaľovaním a následným uložením popola do popolnicového hrobu do zeme, či špeciálne na to vybudovaných betónových múrov na cintorínoch...

Kresťania začínajú byť dezorientovaní, čo je lepšie – lebo i v jednom i druhom prípade sú zosnulí pochovávaní normálnym cirkevným pohrebom. Čo je teda lepšie: dať sa pochovať tradične do zeme, alebo o čosi lacnejšie – spálením (kremáciou)?

Cirkevný obrad pohrebu nie je sviatosťou, ale je blahodárne ho mať

Ak sa nejaký katolík dal do roku 1963 spáliť, za trest nebol cirkevne pochovaný (podrobnejšie pozri ďalej).

Hneď na začiatku je potrebné zdôrazniť, že samotný cirkevný obrad pohrebu nie je sviatosťou. Cirkev pozná len sedem sviatostí, medzi ktorými pohreb nie je:

- 1.) krst,
- 2.) myropomazanie,
- 3.) Božia Eucharistia,
- 4.) pokánie (spoveď),
- 5.) manželstvo,
- 6.) kňazstvo a
- 7.) pomazanie chorých.

Cirkevný obrad pohrebu je len sväteninou – niečo podobné ako svätenie vody, či jedál, domov, či iných vecí...

Z hore uvedeného je jasné, že cirkevný obrad pohrebu – teda cirkevného lúčenia sa so zosnulým za prítomnosti kňaza a jeho uloženie do zeme, nie je nevyhnutné pre spásu duše zosnulého. Pohreb je však veľmi užitočný pre dušu zosnulého za predpokladu, že sa na pohrebe zosnulého zúčastní čo najviac ľudí, ktorí sa za zosnulého **POMODLIA** k Hospodu Bohu, aby bol Hospod' Boh k nemu milosrdný a čo najskôr vzal jeho dušu z očistca (*mytarsty*) do neba... Čím väčší počet ľudí a čím nábožnejšie sa za zosnulého modlia, tým lepšie pre zosnulého... Vo všeobecnosti platí, že na zlého človeka sa zabudne hneď, len čo zmizne z očí a na dobrého sa spomína len tri dni... Blízki príbuzní obyčajne na zosnulého myslia (modlia sa za neho) dlhšie... Z tohto istého dôvodu sa stavajú na hroboch pomníky.

Praktický zmysel existencie hrobu a pamätníka (pomníka) na ňom

Slovo «pomník» je odvodené od slova «spomni» a «pamätník» od slova «pamätaj». Účel pomníka-pamätníka je teda upozorniť okoloidúceho na pochovaného človeka, aby sa za neho pomodlil k Hospodu Bohu. Preto sa hroby s pomníkmi situovali odjakživa okolo cerkvi a každý chcel byť pochovaný čo najbližšie pri cerkvi s nádejou, že ľudia-veriaci navštevujúci cerkov si na neho skôr a častejšie spomenú a sa za neho aspoň kratúčko pomodlia. To je príčina, prečo je veľmi potrebné uloženie mŕtvoly na nejaké konkrétne miesto s označením (pamätníkom-pomníkom). Má to duchovný význam najmä preto, že živým pripomína zosnulého, takže nielen navštevujú miesto odpočinku zosnulého, ale sa na danom mieste aj **POMODLIA** za zosnulého, alebo aspoň obetujú Hospodu Bohu za daného zosnulého námahu spojenú s náv-

števou daného pamätného miesta, náklady na cestu na cintorín, či udržiavanie hrobu v dôstojnej podobe. Tiež pomník na hrobe zosnulého pripomína žijúcim, že aj oni zomrú a preto majú byť dobre pripravení na svoju vlastnú smrť.

Smrť v živote každého nastane len raz a niet na ňu nijakého opravného termínu. Obyčajne, čo sa robí prvý raz, či dokonca len raz, tak sa to pokazí. Krajčír určite neušil na prvý raz dokonale dobre prvé nohavice, či sukňu..., keď niekto skracuje koberec, tak na prvýkrát ho oreže nakrivo... Tak aj keď niekto nikdy nemyslí na svoju smrť, tak ju pokazí v tom zmysle, že zomrie v ťažkom hriechu a na veky bude zatratený v pekle. Preto dobre označené hroby na cintorínoch, návšteva hrobov zosnulých a častá myšlienka na vlastnú smrť má veľký katechetický význam, aby všetci žijúci sa neustále pripravovali na svoju vlastnú dobrú smrť tak, že sa snažia žiť čnostne a robia čo najviac dobrých skutkov voči Hospodu Bohu a svojim blízkym. Taký istý spásonosný účel ako pamätník-pomník na hrobe zosnulého, plní aj zvonenie tzv. umieráča.

Zvonenie tzv. umieráča – verejné oznámenie, že niekto zomrel

Každá cerkev či kostol má na svojej veži umiestnených niekoľko zvonov rozličnej veľkosti a následne aj zvuku. Ak niekto zomrie, cerkovník-kostolník na zvonoch špeciálnym spôsobom zazvoní. Ináč ako sa zvoní v nedeľu, ináč ako na poplach... Podľa jeho zvonenia všetci okamžite vedia, že niekto zomrel a susedia, prípadne okoloidúci si navzájom oznamujú, kto to bol. Veriaci si pri tomto zvonení so zachvením uvedomia svoju vlastnú nečakanú smrť a prerušiac svoju prácu sa okamžite krátko pomodlia za toho, ktorý ich rovnako nečakane predišiel do večnosti... Tento spasiteľný obyčaj sa dodnes zachováva na dedinách na Slovensku – kvôli nemu sa predsa zvoní. V mestách bolo za komunizmu z rovnakého titulu zakázané akékoľvek zvonenie na kostolných zvonoch. Po páde ateistického socializmu (1989) sa obyčaj zvonenia pri úmrtí v mestách už neobnovil, a tak je tomu dodnes.

Svetlo nesené pred sebou dáva viac úžitku, ako to za sebou

I tu jasne platí pravidlo, že je užitočnejšie, ak zosnulý nesie zapálenú sviečku pred sebou, ako keď sa spolieha, že ktovie koľko sviečok bude po jeho smrti zapálených v diaľke za ním... Viac užitočného svetla pred človeka vrhne jediná sviečka v jeho rukách než mnohé sviečky za ním... Inými slovami povedané, je lepšie, ak sa človek modlí za svojho života, ako keď sa spolieha, že sa za neho bude modliť niekto po jeho smrti. A aj tu platí pravidlo lásky. Hospod' Boh je Láska a k Nemu, do jeho neustálej prítomnosti (teda do neba) sa dostane len ten človek, ktorý miluje ako Hospod' Boh Isus Christos miloval **všetkých** ľudí – že dal za nich dokonca svoj život. Takáto dokonalá láska sa získa najmä modlitbou a nezištnými dobrými skutkami človeka vo vzťahu ku všetkým ostatným ľuďom na svete...

Jedna postaršia pani chcela dať istému kňazovi peniaze na odslúženie 30 neprerušene za sebou slúžených Služieb Božích (na tzv. *gregorianku*) za svoju dušu, s poznámkou, aby kňaz za ňu dané Služby Božie odslúžil, keď ona zomrie... Vedela, že po jej smrti nikto z jej blízkych príbuzných (detí) toto neurobí, a tak si to chcela zabezpečiť sama... Kňaz ju však upozornil, že je oveľa lepšie, ak budú za ňu odslúžené dané Služby Božie hneď teraz – ešte počas jej života, lebo takto budú mať pre jej dušu väčší spásonosný účinok než po jej smrti (obrazne povedané: svetelný účinok zapálenej sviečky pred ňou je väčší ako za ňou)... A tak sa aj dohodli... Ešte lepšie by daná pani urobila, ak by dala obeť (peniaze) za oných 30 Služieb Božích nie za seba, ale napr. za svojho zomrelého manžela, svoje zomrelé deti, či ešte lepšie za všetkých zomrelých

ľudí v očistci – vyšší stupeň lásky podľa príkladu Hospoda Boha Isusa Christa. Tak by tých 30 Služieb Božích malo najvyšší možný efekt nielen za tých, za ktorých by boli slúžené, ale aj za danú osobu, ktorá na Služby Božie darovala (priniesla Hospodu Bohu obeť).

Je omnoho užitočnejšie, ak zosnulý ešte za svojho života nezištne vykoná veľa dobrého, ako keď niekto iný svoje vlastné dobré skutky za neho obetuje až po jeho smrti. Najideálnejšie je, ak by zosnulý dokázal žiť tak, aby nepotreboval, aby sa niekto po jeho smrti modlil za spásu jeho duše, tj. aby po smrti išiel rovno do neba...

Do roku 1963 zákaz cirkevného pohrebu pre toho, kto sa dal spáliť

Katolícke cirkevné právo schválené pápežom rímskym sa ešte v roku 1917 jasne vyjadrovalo proti spaľovaniu mŕtvol (kremácia),¹ a to až do takej miery, že ten katolík, ktorý požiadal o spálenie svojho tela, nesmel byť cirkevne pochovaný².

Už z hore uvedeného rímskokatolíckeho cirkevného práva z roku 1917 je jasné, že ak raz bola kremácia Cirkvou dokonca i po smrti tvrdo trestaná (odmietnutie cirkevného pohrebu), tak i keď po r. 1963 bola kremácia rímskokatolíckou Cirkvou povolená, nikdy nemôže byť chválená a nikdy kresťania nemôžu byť Cirkvou dokonca povzbudzovaní, aby sa dali po smrti spáliť...

Kremácia je v súčasnosti katolíckou Cirkvou dovoľená, ale nie chválená

Sv. Cirkev naďalej doporučuje pochovávanie zosnulých bez porušenia ich tela. Tento spôsob pochovávania totiž lepšie vyjadruje vieru vo vzkriesenie a úctu k telu.³

Kremácia je po roku 1963 v katolíckej Cirkvi povolená v prípade, že to nie je priamo mienené zosnulým, či jeho príbuznými ako akt proti učeniu Cirkvi o vzkriesení z mŕtvych na konci sveta.⁴ *Inštrukcia* pre biskupov celého sveta z Vatikánu dovoľuje spaľovanie zosnulých (kremáciu) predovšetkým v oblastiach, kde je ťažké nájsť miesto na zakladanie nových cintorínov, alebo tam, kde klasické pochovávanie proti- rečí všeobecnej tradícii, napr. v Indii.

Hore spomínaná *Inštrukcia* z roku 1963 na vyjadrenie toho, že nikdy nechváli kremáciu, jasne vyzýva cirkevné authority, aby cirkevné obrady nad spálenými ostatkami sa nikdy nekonali na mieste, kde sa previedlo spálenie (teda v krematóriu).⁵ O

¹ «Can 1203 §1 Fidelium defunctorum corpora sepelienda sunt, reprobata eorundem crematione. §2 Si quis quovis modo mandaverit ut corpus suum cremetur, illicitum est hanc exsequi voluntatem; quae si adiecta fuerit contractui, testamento aut alii cuilibet actui, tanquam non adiecta habeatur» (CIC 1917).

² «Can 1240 §1. Ecclesiastica sepultura privantur, nisi ante mortem aliqua dederint poenitentiae signa: ... 5° Qui mandaverint suum corpus cremationi tradi» (CIC 1917).

³ Porov. P. Lombardia, J.I. Arrieta, *Codice di Dirittto Canonico, Edizione bilingue commentata*, Vol II, Roma, 1987, str. 840.

⁴ Porov. S. Officii *Instructio Piam et constantem*, 5 Iul. 1963 (pozri AAS 56 (1964) 822s, či DS 4400, H. Denzinger, *Enchiridion symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, Bologna, 1995, str. 1668-1671, tiež M.E. Bunson, *Our Sunday Visitor's Catholic Almanac*, 2006 Edition, Huntington, 2005, str. 132).

⁵ «Ne autem pius christifidelium sensus erga ecclesiasticam traditionem detrimentum patiat et ut Ecclesiae animus a crematione alienus clare pateat, ritus ecclesiasticae sepulturae et subsequencia suffragia numquam fieri poterunt in ipso loco cre-

šesť rokov nato, však v novom *Ordo exequiarum* (15. 8. 1969) sa cirkevným autoritám už dovoľuje konať cirkevné obrady aj v krematóriu, pokiaľ nehrozí škandál alebo náboženský indiferentizmus.⁶

Dnes platné rímskokatolícke cirkevné právo (*CIC*) hovorí o pochovávaní do-slovne toto:

«Cirkev živo doporučuje, aby sa zachovala nábožná prax pochovávania tiel zosnulých; zároveň však nezakazuje kremáciu, v prípade, ak táto nebola zvolená z dôvodov namierených proti kresťanskej viere».⁷

Dnešné gréckokatolícke cirkevné právo (*CCEO*) je ešte podrobnejšie a výrečnejšie:

«Tým, ktorí si zvolili kremáciu vlastného tela, ak nie je zrejmé, že to urobili vedení dôvodmi odporujúcimi kresťanskému životu, musí sa udeliť cirkevný pohreb, ale slávený takým spôsobom, aby sa neskryvalo, že Cirkev uprednostňuje pochovávanie tiel pred kremáciou a tiež, aby sa zamedzilo pohoršeniu».⁸

Veľmi múdro a pritom stručne o kremácii zosnulých poučuje amerických rímskokatolíckych veriacich *Katolícky Almanach* na rok 2006:

«Kremácia je redukciou ľudského tela po smrti na popol pôsobením ohňa. Nie je v súlade s katolíckou tradíciou a praxou a to i napriek tomu, že (ako taká) neprotirečí nijakému článku viery. Kongregácia pre doktrínu viery poslala 8. mája 1963 (teda po II. Vatikánskom koncile) všetkým biskupom katolíckej Cirkvi inštrukciu, v ktorej naďalej podporila tradičné pochovávanie mŕtvych s tým, že upravila protikremačnú legislatívu. Kremácia smie byť prevedená pre vážne dôvody privátneho alebo verejného charakteru v prípade, ak sa ňou nesleduje nijaký útok na Cirkev alebo náboženstvo, alebo nijaký pokus o ponížovanie, či sponchybňovanie učenia o vzkriesení z mŕtvych».⁹

Kremácia je vraj omnoho lacnejšia? Nepravda!

Podľa slovenského denníka *SME*, skromnejší pohreb kremáciou vyjde «na vyše 265 Eur» a podobný pohreb klasicky do zeme «na okolo 400 Eur».¹⁰ V skutočnosti však cenový rozdiel je asi taký, že kremácia je o trochu viac ako štvrtinu lacnejšia ako klasické pochovanie. Teda v podstate cena pochovania kremáciou a klasicky celého tela v truhle do zeme je rovnaká.

mationis, ne per modum quidem simplicis comitatus in translatione cadaveris», (*DS* 4400).

⁶ Porov. P. Lombardia, J.I. Arrieta, *Codice di Dirittto Canonico, Edizione bilingue commentata*, Vol II, Roma, 1987, str. 841.

⁷ «Enixe commendat Ecclesia, ut pia consuetudo defunctorum corpora sepeliendi servetur; non tamen prohibet cremationem, nisi ob rationes christianae doctrinae contrarias electa fuerit», (can. 1176 §3, *CIC* 1983. Podobne hovorí aj *Katechizmus katolíckej Cirkvi*, č. 2301).

⁸ «Illis, qui proprii cadaveris cremationem elegerunt, nisi constat eos id fecisse rationibus ductos vitae christianae adversis, concedendae sunt exsequiae ecclesasticae eo tamen modo celebratae, ut non lateat Ecclesiam corporum sepulturam cremationi anteponeere utque scandalum vitetur», (can. 876 §3, *CCEO* 1990).

⁹ M.E. Bunson, *Our Sunday Visitor's Catholic Almanac*, 2006 Edition, Huntington, 2005, str. 137.

¹⁰ Porov. «Kremácie už nie sú tabu», denník *SME* z 30. 10. 2008.

Rozsypať popol v parku, alebo uložiť na cintoríne?

Aj v prípade, že by sa niekto rozhodol nechať sa spáliť po smrti, je veľmi vhodné pre spásu jeho duše, aby bol popol uložený na cintoríne a označený pamätníkom. Prečo? Ako bolo už vyššie podčiarkované, existuje tak väčšia pravdepodobnosť, že sa za neho niekto pri návšteve pamätníka aj pomodlí. Ak totiž si niekto nechá svoj popol rozsypať napr. v parku, či do potoka, rieky, jazera alebo mora... určite nikto nebude navštevovať jeho hrob, a je veľmi pravdepodobne, že aj taká intenzita bude v modlitbe za spásu jeho duše... Samozrejme ničím a nikým neobmedzovaný Hospod' Boh bude vedieť aj takéto telá na konci sveta vzkriesiť...

Zákaz z Vatikánu (2016) rozsypovať popol zosnulých kde-kade

I napriek hore povedanému, vďaka veľkej reklame vo filmoch a seriáloch sa rozšíril medzi kresťanmi neduh, že popol svojich blízkych zosnulých začali čím ďalej, tým častejšie nie pochovávať na cintorínoch, ale rozsypovať kde-kade na možné i nemožné miesta do vzduchu, po zemi, či do vody...

Na tento neduh odpovelala Kongregácia pre doktrínu viery z Vatikánu svojou Inštrukciou *Ad resurgendum cum Christo* z 15. augusta 2016, kde zakazuje túto nekresťanskú prax a prikazuje popolové ostatky v jednom celku pochovávať na Cirkvou na to určených miestach (cintorínoch). Tak isto Kongregácia zakazuje nechávať popol zosnulých v bytoch, či vkladať ho do šperkov alebo rozdeľovať ho na uloženie na viaceré miesta súčasne.¹¹

Ak by i napriek tomuto príkazu Cirkvi zosnulý vo svojej záveti trval na rozptýlení svojho popula..., má mu byť odmietnutý cirkevný pohreb.¹²

Vzkriesenie z mŕtvych

Základným článkom kresťanskej viery je, že podobne ako Hospod' Isus Kristus vstal na tretí deň po svojej vykupiteľskej smrti na kríži, tak isto i na konci sveta vstanú z mŕtvych všetci ľudia bez rozdielu, či verili v Hospoda Boha, alebo nie. Jedni však na večný život v nepredstaviteľnej radosti a druhí na odsúdenie a večné zatratenie.

U gréckokatolíkov i u pravoslávnych je dodnes zachovávaný starodávny prvokresťanský obyčaj, že ak sa to len dá prakticky previesť, zosnulí sa pochovávajú vždy tak, aby sa dívali na východ – ležiac na chrbte sú nohami otočení v hrobe na východ. Očakávajú vzkriesenie – nedočkavo vyzerajú druhý slávny príchod Isusa Christa od východu. Kňazi a episkopi sa však pochovávajú opačne, teda hlavou na východ, pretože oni tu na zemi predstavovali, zastupovali a konali v mene samého Isusa Christa. Sprostredkovali milosti priamo od Hospoda Isusa Christa v osobe Isusa

¹¹ «6 ... Le ceneri, (...) non possono essere divise tra i vari nuclei familiari e vanno sempre assicurati il rispetto e le adeguate condizioni di conservazione. 7 Per evitare ogni tipo di equivoco panteista, naturalista o nichilista, non sia permessa la dispersione delle ceneri nell'aria, in terra o in acqua o in altro modo oppure la conversione delle ceneri cremate in ricordi commemorativi, in pezzi di gioielleria o in altri oggetti, tenendo presente che per tali modi di procedere non possono essere addotte le ragioni igieniche, sociali o economiche che possono motivare la scelta della cremazione» (*Ad resurgendum cum Christo*, 6-7).

¹² «Nel caso che il defunto avesse notoriamente disposto la cremazione e la dispersione in natura delle proprie ceneri per ragioni contrarie alla fede cristiana, si devono negare le esequie, a norma del diritto» (*Ad resurgendum cum Christo*, 8).

Christa (*in persona Christi*). V momente sprostredkovaná každej sviatosti sú kňazi totiž Christom.

Keď sa jeden študent pýtal svetoznáameho vedca **Izáka Newtona**, ako dokáže Hospod' Boh vzkriesiť telo zosnulého, ktoré sa už úplne rozpadlo na prach nerozlíšiteľne pomiešaný s inou zeminou naokolo... Izak Newton mlčky vzal za hrst' železných pilín a zamiešal ich do zeminy. Potom zobral do rúk obyčajný magnet a ním zo zeminy povyberal všetky železné piliny naspäť. A potom povedal:

— *Ten istý Hospod' Boh, ktorý vymyslel a stvoril zákony príťažlivosti medzi magnetom a železom, podobne ľahko dokáže nájsť i patričné pozostatky akéhokol'vek zosnulého pri vzkriesení z mŕtvych.*

Rovnako Hospod' Boh vie vzkriesiť zosnulého pochovaného tradičným spôsobom do zeme a rozpadnutého za tisícky rokov na prach, ako aj zosnulého, ktorý bol spálený v ohni na popol (kremácia). Každý človek by sa mal určite radšej dať pochovať tradičným spôsobom a to už z úcty k svojmu telu: keď človek nevie stvoriť ľudské telo, tak by nemal ľahkomyselne napomáhať jeho posmrtnej deštrukcii... To vyžaduje úcta nielen k nesmrteľnej a večnej duši každého človeka, ale aj k telu stvorenému Hospodom Bohom, ktoré si duša počas života obliekala.

Navštevujúc hroby zosnulých na cintoríne ľudia dávajú úctu nielen ich nesmrteľnej duši, ale aj konkrétne tomu telu, ktoré sa na konci sveta znovuspojí s dušou vo vzkriesení z mŕtvych. Preto gréckokatolíci a pravoslávni dodnes hojne navštevujú hroby svojich zosnulých na cintorínoch najmä v období Paschy-Velikodňa (Veľkej noci) – počas piatich zádušných sobôt a najmä tesne po nedeli Vzkriesenia spievajúc nad hrobami radostný voskresný tropár *Christós voskrése iz mértvych, smértiju smért' poprav, i súščim vo hrobích život darováv* (Christos vstal z mŕtvych, (svojou) smrťou (našu) smrť popravil, a tým čo sú v hroboch, život daroval).

o. Jozafát Vladimír Timkovič, OSBM
pôvodný článok z 27. februára 2015, Košice
rozšírená verzia článku číslo 1.1 z 31. októbra 2016
www.spravy.narod.ru

Na fotografiách zpred štvrt'storočia (z r. 1988) autor článku **Vladimír Timkovič** (bez okuliarov) spolu s **Petrom Boučkom** (v okuliaroch) na vyše 2000 rokov starom pohanskom popolnicovom cintoríne (kolumbáriu - colombario) v Ríme, Taliansko. Popol zosnulých bol ukladaný do hrubých hlinených hrncov s ľahko odnímateľným tak isto hlineným vekom. Hrnce boli veľmi podobné tým, ktoré sa dodnes na dedinách užívajú na odkladanie doma vareného slivkového lekvára...